

Sygn. akt I CSK 298/12

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z wniosku R. K.-Z. i R. Z.

przy uczestnictwie J. A.

o wpis hipoteki przymusowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 23 stycznia 2013 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawców

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 15 grudnia 2011 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wnioskodawcy R. K. – Z. i R.Z. wnosili o ustanowienie hipoteki łącznej przymusowej kaucyjnej do kwoty 300 000 zł na udziałach należących do uczestnika J. A. stanowiących po 1/6 części nieruchomości objętych księgami wieczystymi Kw. /.../, wskazując jako podstawę wpisu nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w L. w dniu 28 września 2010 r. I Nc .../10.

Postanowieniem referendarza sądowego Sądu Rejonowego w L. z dnia 31 stycznia 2011 r. wniosek ten został oddalony wobec braku przewidzianych w art. 76 ust. 1 i art. 111¹ u.k.w.h. podstaw do ustanowienia hipoteki przymusowej łącznej oraz wskazania kwoty zabezpieczenia znacznie przewyższającej wysokość wierzytelności wynikającej z załączonego do wniosku nakazu zapłaty.

W skardze na powyższe orzeczenie referendarza wnioskodawcy ostatecznie zmodyfikowali żądaniem wnosząc o ustanowienie hipoteki przymusowej kaucyjnej do kwoty 20 000 zł na udziale należącym do J. A. w nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw /.../.

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2011r. Sąd Rejonowy w L. dokonał wpisu zgodnego ze zmienionym żądaniem.

W wyniku apelacji uczestnika postępowania, zarzucającej naruszenie art. 67 u.k.w.h. w zw. z art. 492 k.p.c., art. 742 k.p.c. i art. 626⁶ k.p.c., Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 15 grudnia 2011 r. zmienił zaskarżony wpis w ten sposób, że nakazał Sądowi Rejonowemu jego wykreślenie i oddalił żądanie wniosku.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że w sprawie doszło do niedopuszczalnej zmiany przedmiotowej wniosku o wpis, polegającej na wystąpieniu w skardze na orzeczenie referendarza z zupełnie nowym żądaniem, zamiast pierwotnego.

W ocenie Sądu tak istotna modyfikacja wniosku, która wskazuje raczej na złożenie nowego wniosku o wpis, nie może być skuteczna w toku postępowania wywołanego wniesieniem skargi, ponieważ rozpoznający ją sąd ma obowiązek badania sprawy jedynie w granicach wyznaczonych wnioskiem o wpis do księgi wieczystej. Z tych przyczyn Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone orzeczenie i oddalił zmodyfikowany wniosek o wpis.

W skardze kasacyjnej opartej na drugiej podstawie, wnioskodawcy zarzucili naruszenie art. 398²² § k.p.c. w zw. z art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez uznanie, że

modyfikacja wniosku o wpis do księgi wieczystej nie może być skuteczna w toku postępowania wywołanego wniesieniem skargi na orzeczenie referendarza sądowego oraz naruszenie art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 193 § 1 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez przyjęcie, że w postępowaniu wieczystoksięgowym niedopuszczalna jest modyfikacja treści wniosku o wpis hipoteki do księgi wieczystej.

Wnosili o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uwagi na to, że kwestia zmiany przedmiotowej wniosku w postępowaniu nieprocesowym nie została uregulowana przepisem odrębnym, zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c., do zmiany takiej, dokonanej w postępowaniu nieprocesowym, stosuje się odpowiednio przepisy o procesie, a więc art. 193 k.p.c. W świetle jego postanowień zmiana przedmiotowa powództwa (wniosku) polega bądź na zastąpieniu dotychczasowej podstawy faktycznej, przy zachowaniu niezmienionego żądania, bądź na zmianie żądania, przy zachowaniu niezmienionej podstawy faktycznej, bądź na zmianie obu tych elementów (porównaj między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2008 r. II CSK 102/08, niepubl.). Polega więc na zmianie istotnych elementów powództwa (wniosku), wszystkich albo wybranych, w wyniku czego przeobrażeniu podlega żądanie wraz z podstawą faktyczną i prawną. Zawsze zatem zmiana powództwa i wniosku polega na zmianie jego istotnych elementów, a więc okoliczność, że zmiana żądania była istotna, a nawet „diameteralna”, jak stwierdził Sąd Okręgowy, nie przesądza o jej niedopuszczalności.

Przepis art. 193 § 1 k.p.c. wiąże dopuszczalność zmiany przedmiotowej powództwa jedynie z właściwością sądu, a więc także zmiana przedmiotowa wniosku w postępowaniu nieprocesowym nie jest uzależniona od innych okoliczności (porównaj postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2003 r. V CKN 104/01, niepubl.).

Jest ona dopuszczalna także w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na orzeczenie referendarza sądowego oddalające wniosek o wpis do księgi wieczystej. W takiej sytuacji bowiem, zgodnie z art. 398²² § 2 k.p.c., wniesienie skargi pociąga za sobą utratę mocy zaskarżonego orzeczenia, gdyż skarga ma

charakter anulacyjny. Rozpoznający ją sąd działa jako sąd pierwszej instancji i sprawa będąca przedmiotem skargi musi zostać na nowo rozpoznana. Nie chodzi więc o merytoryczną kontrolę skargi, lecz o ponowne rozpoznanie samej sprawy, które odbywa się według przepisów o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Jak przyjmuje się w literaturze i jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 4 marca 2011 r. I CSK 455/10 (niepubl.), w postępowaniu tym stosuje się wszystkie przepisy o postępowaniu pierwszoinstancyjnym, w tym także dotyczące zmiany przedmiotowej wniosku.

W konsekwencji należy stwierdzić, że w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na orzeczenie referendarza sądowego oddalające wniosek o wpis hipoteki do księgi wieczystej, dopuszczalna jest zmiana przedmiotowa wniosku o wpis.

Z uwagi na to, że Sąd Okręgowy zajął w tym zakresie inne stanowisko, należało uznać za uzasadnione zarzuty skargi kasacyjnej, co prowadziło do uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 398¹⁵ k.p.c. oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.).